

Utbildningskontoret
Tor Andersson
Klas Lind
Theresia Ängarne Lindberg

2017-03-14

Dnr BOU 2017-213
Dnr BIN 2017-64

Bildningsnämnden
Barn- och ungdomsnämnden

Genomlysning av elevhälsan i Linköpings kommun

Förslag till barn- och ungdomsnämndens beslut

1. Utbildningsdirektören ges i uppdrag att genomföra genomlysning av elevhälsan i enlighet med utbildningskontorets förslag och återrapportera till nämnden senast oktober 2017.

Förslag till bildningsnämndens beslut

1. Utbildningsdirektören ges i uppdrag att genomföra genomlysning av elevhälsan i enlighet med utbildningskontorets förslag och återrapportera till nämnden senast oktober 2017.

Ärende

I skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2011 infördes regler för elevhälsan. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsan ska enligt förarbeten till skollagen bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Eleverna ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator för de insatser som anges samt personal som kan tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser. Huvudmannen avgör omfattning och inriktning på personalens sammansättning och vilken kompetens som ska finnas utifrån lokala behov och förutsättningar. Ett behov av att genomlysa elevhälsan har identifierats utifrån föreläggande från Skolinspektionen, kommunal organisation och riktade statsbidrag. Följande delar föreslås ingå i genomlysningen:

- Elevhälsans organisation lokalt och centralt för att möta skollagens krav
 - Tillgången till elevhälsans olika kompetenser
 - Förutsättningar för rektor att leda elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete
 - Kompetensutveckling och metodutveckling som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Verksamhetscheffsuppdrag och placering i organisationen
- Samverkan med socialtjänst och med regionen

Genomlysningen av elevhälsan ska ske brett, ta hänsyn till olika skolformers specifika behov samt ta in synpunkter från verksamhetsföreträdare och professioner.

Beslutsunderlag:
Genomlysning av elevhälsan (mar -17).docx

Bakgrund

I Skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2011 infördes regler för elevhälsan. För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa.

Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsan ska enligt förarbeten till skollagen bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Den har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Elevhälsan ska också arbeta med mer generellt inriktade uppgifter som rör elevernas arbetsmiljö, till exempel skolans värdegrund, arbetet mot kränkande behandling, undervisningen om tobak, alkohol och andra droger, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning. Utöver förebyggande och hälsofrämjande ska elevhälsan arbeta åtgärdande. Ett åtgärdande arbete består av insatser för elever i behov av särskilt stöd, det vill säga elever med inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning, sjukdom eller andra försvårande omständigheter.

Eleverna ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator för de insatser som anges samt personal som kan tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser. Huvudmannen avgör omfattning och inriktning på personalens sammansättning och vilken kompetens som ska finnas utifrån lokala behov och förutsättningar. I Linköping finns även kompetenser i form av logopedier och arbetsterapeuter vilket är funktioner som för närvarande går utöver skollagens krav på kompetenser inom elevhälsan.

I Vägledning för elevhälsan¹ kan dagens elevhälsouppdrag sammanfattas som följer:

Det generellt riktade arbetet

- främja elevers lärande, utveckling och hälsa
- förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter
- bidra till att skapa miljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa

¹ [Vägledning för elevhälsan, Socialstyrelse och Skolverket](#)

Det individuellt riktade arbetet

- bidra till att varje enskild elev ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål
- undanröja hinder för lärande, utveckling och hälsa
- uppmärksamma och på rektorns uppdrag utreda orsaker till inlärningsproblem
- uppmärksamma och utreda orsaker till ohälsa
- bidra med åtgärder och anpassning för varje enskild elev i behov av särskilt stöd

Linköpings kommun har vid senaste tillsynen från Skolinspektionen under 2016 fått förelägganden gällande elevhälsan både på huvudmannanivå och på skolenhetsnivå. Den primära kritiken handlar om tillgången till elevhälsa i de verksamheter där detta ska finnas. Vanliga problem är att psykologtid endast köps in vid behov, vilket innebär att psykologen inte deltar aktivt med sin kompetens i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Det förekommer också att alla elevhälsans kompetenser inte finns tillgänglig i den dagliga verksamheten.

Ett viktigt område kopplat till elevhälsan är arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. I Skolinspektionens årsredovisning 2016 anges:

När insatserna inte är optimala utifrån ett behov kan det exempelvis handla om att de anpassningar som gjorts är alltför kortsiktiga eller att eleverna behöver fler anpassningar än de som gjorts. I knappt hälften av elevfallen följer skolan upp de extra anpassningarna, det vill säga utvärderar om de ger avsedd effekt. Ansvariga rektorer har en avgörande betydelse för att elevernas behov av extra anpassningar ska tillgodoses. För att lyckas behövs riktlinjer och strukturer för kvalitetsarbetet kring särskilda anpassningar, samt en organisation där lärare och elevhälsa samverkar.

Inom utbildningsförvaltningen finns en rad funktioner som var och en i hög grad är specialiserade för uppgifter att stödja, komplettera och förstärka kärnverksamheterna. Här finns specialistkompetens inom ett flertal områden med uppdrag att utveckla processer och samordna nätverk internt och externt. Vidare erbjuds fortlöpande och utifrån kärnverksamheternas behov handledning, kompetensutveckling och metodutveckling inom ett flertal områden. Dessa funktioner behöver genomlysas för att se om de motsvarar skolornas behov.

Det finns även ett behov av stöd till chefer och personal i verksamheten i deras arbete med barn, elever och ungdomar vid komplicerade elevärenden.

Utbildningskontoret ser utifrån ett likvärdighetsperspektiv att relevant stöd finns att tillgå oavsett skola och skolform.

Statsbidrag finns för personalförstärkningar inom elevhälsa och syftar till att förbättra tillgången till elevhälsa och specialpedagogiska insatser i Sveriges skolor. Förstärkningen ska innebära att den genomsnittliga personaltätheten inom elevhälsan ökar. Bidraget skall användas till att anställa skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, lärare med specialpedagogisk kompetens samt speciallärare. Linköpings kommun har tidigare ansökt och fått del av dessa bidrag. Ansökan har även gjorts för 2017. Det behövs en tydligare strategi för att långsiktigt stärka tillgången på personal inom elevhälsan.

Inom grundskolan har även ansökan gjorts på ett flertal skolor för att stärka det specialpedagogiska arbetet på skolorna via det så kallade ”specialpedagogiklyftet”. Statsbidrag har även sökts gällande fortbildning av lärare i både grund- och gymnasieskolan samt förskollärare i syfte att ta en speciallärar- eller specialpedagogexamen. Gemensamt inom grundskolan och gymnasieskolan har en specialpedagogisk grundutbildning genomförts. En strategi för det specialpedagogiska utvecklingsarbetet behöver tas fram.

I den omorganisation som genomfördes 2016 på utbildningsförvaltningen skedde en uppdelning mellan övergripande verksamhetsstöd och direkt stöd i kärnverksamheten. Vissa av områdena ovan hamnade inom den förvaltningsgemensamma avdelningen som skulle arbeta för båda utbildningsnämnderna, andra inom barn- och ungdomsnämndens eller utbildningsnämndens ansvarsområde.

Verksamhetschef utses av barn- och ungdomsnämnden och utbildningsnämnden och svarar för hälso- och sjukvården inom elevhälsan. Skyldigheten att ha en verksamhetschef och dennes ansvar är rättsligt reglerat i hälso- och sjukvårdslagen. Verksamhetschefsuppdraget innebär ett samlat ledningsansvar för verksamheten när det gäller de delar som regleras inom hälso- och sjukvårdslagen. En verksamhetschef ska bland annat ansvara för den löpande verksamheten och upprätthålla och bevaka att elevhälsans hälso- och sjukvård tillgodoser en hög patientsäkerhet.

Utifrån det som ovan beskrivits bör följande delar genomlysas. Under genomlysningen kan ytterligare frågor identifieras som kan bli föremål för genomlysningen.

- Elevhälsans organisation lokalt och centralt för att möta skollagens krav
 - Tillgången till elevhälsans olika kompetenser
 - Förutsättningar för rektor att leda elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

- Kompetensutveckling och metodutveckling som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Verksamhetschefsuppdrag och placering i organisationen
- Samverkan med socialtjänst och med regionen

Genomlysningen av elevhälsan ska ske brett, ta hänsyn till olika skolformers specifika behov samt ta in synpunkter från verksamhetsföreträdare och professioner.

Kommunala mål

Koalition för Linköpings övergripande mål 2015-2018

En kommun med höga kunskapsambitioner och trygga uppväxtvillkor

Alla barn och ungdomar ska ges likvärdiga förutsättningar att nå kunskapsmålen och sin fulla potential. Kommunen ska verka för att utjämna uppväxtvillkoren för barn och ungdomar och ge möjlighet till en trygg miljö från förskola till gymnasium. I Linköping ska det finnas en mångfald av pedagogiska inriktningar och utbildningsutbud. Skolan ska fungera som en mötesplats för personer med olika bakgrunder och erfarenheter. Linköpings kommun ska ha en nära och strukturerad samverkan med universitetet i syfte att höja kunskapsresultaten.

Uppföljning och utvärdering

Genomlysningen ska vara klar för att presenteras i nämnderna senast oktober 2017.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Information enligt MBL § 19 är genomförd 2017-02-27.

Förhandling enligt MBL § 11 är genomförd 2017-03-14.

Utbildningskontoret

Lars Rehnberg

Åsa Ridne

Christel Horsak

Beslutet skickas till:
Alla rektorer grundskolan
Alla rektorer särskolan
Skolområdeschefer
Enhetschefer gymnasieskolan